

Dissabte 26 de febrer de 2005, Aula Magna UB

Taula Rodona 5

Immigració i ciutadania.

Ponències:

Carles Bertran (Centre de Informació a Treballadors Estrangers, de CONC)

Gemma Jaumandreu (UAB)

Sílvia Carrasco (Antropòloga)

Sebastià Parra (Universitat Alternativa de Salt)

Moderador: Reies Font

Carles Bertran

El títol de la Taula Rodona suggereix una primera reflexió: pel que fa a la immigració amb més o menys matisos tothom es posaria d'acord en la definició. En canvi, quan parlem de ciutadania la cosa canvia i es fa difícil posar-se d'acord. El que sí que existeix és una relació vertical entre Estat i persona, la ciutadania és la percepció estatal de la persona. En aquest punt ens hem de plantejar quina percepció té l'estat de la figura de d'immigrant.

Si es fa una mica de repàs, es veu que la incorporació a la CEE i després UE, marca les polítiques migratòries. Unes polítiques que porten a les lleis d'estrangeria, que anul·la el principi d'igualtat i regula a diferents nivells les persones d'una societat. Per tant, la dicotomia nacional – estranger és el fonament d'aquestes polítiques.

A l'estat liberal s'ha considerat l'immigrant com una persona sota sospita, i com a possible creadora de conflicte. La llei d'estrangeria porta la immigració a un problema d'ordre públic i no com un efecte de la realitat econòmica. Es denigra a la persona immigrant deshumanitzant-lo constantment. Es parla de fluxos i d'estadística (també vinculant-les amb les de delinqüència).

La dificultat d'integrabilitat augmenta per la emissió dels mitjans de comunicació que molt sovint ressalten les diferències culturals més que no pas allò que tenim en comú. D'aquesta manera crea més llunyania i sensació d'estranyesa.

Les persones immigrades són usuàries dels serveis públics. Un servei sobre el que no poden decidir. Cal enfocar les polítiques migratòries superant aspectes burocràtics i vincular la ciutadania a la residència i no a la nacionalitat. Han de poder participar de les decisions col·lectives.

S'ha de promocionar la igualtat i no només gestionar la diversitat. També cal un canvi de la mentalitat de la ciutadania en general. En aquest aspecte l'escola té molt a fer com a àmbit de socialització.

Gemma Jaumandreu

Les persones immigrades estan en risc d'exclusió social. Un risc que té diferents graus de vulnerabilitat social. Quan es parla d'exclusió cal aclarir que és exclusió de dos eixos dominants en la societat: el mercat laboral i els mecanismes de reciprocitat social.

Hi ha diferents nivells de vulnerabilitat depenent dels mitjans, posició i vincles socials que es poden usar per millorar: aïllament (individual), marginació (social), segregació (territorial).

En els processos d'exclusió intervenen molts elements que tenen a veure amb els diferents capitals acumulats i amb el territori on es desenvolupa. Tenen moltes formes i es manifesten de moltes maners. Són processos temporals que tenen a veure amb les trajectòries vitals, ja que les posicions van canviant al llarg de la vida.

Les persones en situació de vulnerabilitat es poden sentir excloses en alguns àmbits dominants però vinculades a d'altres. Tots els factors de vulnerabilitat no porten a l'exclusió social. Aquesta se sol produir quan es combinen diversos factors.

En el context actual, economia de mercat i Estat del Benestar, cal parlar de processos d'exclusió quan no s'accedeix al mercat, a la ciutadania o a un entorn familiar. En el cas de la immigració parlem del factor de limitació en l'accés a la ciutadania. Una situació que provoca desigualtat, discriminació i dependència. Cal afegir en molts casos el factor mercat, donat que la situació d'il·legalitat provoca que un percentatge alt hagi de treballar en l'economia submergida. A més, se suma la manca de lligams familiars forts i estables i amb capacitat d'ajuda. Així, la combinació d'aquests i altres factors ens situen a diferents nivells de vulnerabilitat a les persones immigrades.

Sílvia Carrasco

La població 0 – 17 anys és doblement vulnerable, però no s'ha de parlar en els mateixos termes de tothom que arriba. Estan arribant persones, depenent de l'origen, que provenen d'un sector social que gaudeix d'un bon estatus en origen i que venen a perdre aquesta situació.

Una dada que cal tenir en compte és que un 20% dels naixements de Barcelona és de fills de mare estrangera. Persones que neixen aquí i que no tenen els drets garantits perquè no tenim el marc reglamentari adequat. S'apela a l'escola com a element central d'integració, però no pot arribar a ser-ho perquè el marc legal posa una data de caducitat: la majoria d'edat.

L'arribada d'aquest gran nombre de persones els últims anys ha posat de relleu les insuficiències del sistema educatiu. Una de les més clares és la formació del professorat.

Una altra realitat és que l'esquerra encara no sap gestionar la diversitat. No s'ha d'homogeneïtzar sinó incorporar la diversitat a l'escola. Com fer-ho? Fins al moment s'ha treballat la integració des de l'esforça adaptatiu mutu i l'homogeneïtzació. Cal fer un plantejament etnogràfic, aquell que surt de la pròpia gent, integrar-nos en l'economia i en la participació.

Sebastià Parra

Tres reflexions:

1. Què volem dir amb ciutadania. Els canvis socials de finals del XIX i principis del XX marquen la transició cap a la societat moderna, ara bé, els últims canvis que hem viscut fan perdre el marc de referència. Els models únics han passat a la història.

A Salt el 26% de la població és d'origen extracomunitari i un 30% d'origen de la immigració interior dels 60 i 70. Què identifica la societat saltenca? No hi ha homogeneïtat sinó pluralitat. El concepte de ciutadania ha de permetre diàleg entre els diferents sectors i realitats. Ara cal educar per una societat no estable, no homogènia.

2. Les noves migracions ens obliguen a la recerca d'una nova ciutadania, partint de la igualtat i dignitat de les persones. S'ha de deixar de fer lleis d'estrangeria per fer-ne de ciutadania. Una llei fomentada en la laïcitat i la democràcia com a principis bàsics de la

ciutadania. Tots els ciutadans i ciutadanes han de tenir el mateix estatut, reconèixer mútuament. Cal acabar amb la idea que hi ha ciutadans de segona.

3. Quatre extrems necessaris per parlar de nova ciutadania: 1 Fer lectures reals de la realitat; 2, Igualtat de drets; 3, Atenció a la diversitat; 4, Construir la cultura de la solidaritat en la insubmissió i la valentia.

Debat

Es pregunta per la valoració que fan els ponents respecte el Pla de la Llengua i la Cohesió Social. Sílvia Carrasco, que ha contribuït en la formació de professorat d'aquest pla, respon que en principi li sembla bé lligar les idees de llengua i cohesió social. Que de moment sembla que es treballa bé, com mostra que per primera vegada a la història de l'estat es fa referència al poble gitano. Sabastià Parra comenta que és aviat per fer un judici. L'experiència de treball amb l'administració demostra que cal tenir una actitud amb precaucions de principi. Carles Bertran, està bé el pla però tot depèn de la política de formació de les persones que apliquen el pla. Calen recursos.

Es pregunta a Carles Bertran sobre les possibles contradiccions entre la posició oficial de CCOO recolzant l'actual regularització, i el discurs contrari a la idea de treballador hoste. La resposta és que sempre, sobre qualsevol negociació sindical hi ha diferents punts de vista. Aquesta era una sortida possible per a milers de treballadors i treballadores, tot i que aquesta no és la resposta de CCOO al fet migratori. A més, el reglament no podia ser molt millor ja que no pot superar la llei heretada del PP. Cal canviar la llei.

Gemma Jaumandreu; el Pla de Llengua i Cohesió social té riscos de segregació, tot i així en determinats territoris el veuen com a una oportunitat per fer front a l'actual situació de saturació.

Sílvia Carrasco; Mentre no canviï la formació inicial del professorat tota la variació que hi pugui haver amb la formació permanent és tapar forats. Cal exigir un seguiment i avaluació de la Aules d'acollida.

Sabastià Parra; No s'ha d'oblidar la dimensió política de l'educació. Cal fer una llei de ciutadania

Carles Bertran; Cal un canvi, obrir la participació política.